

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าว ในจังหวัดปทุมธานี*

LEGAL MEASURES FOR THE MANAGEMENT FOREIGN WORKERS IN PATHUM THANI PROVINCE

ชุติกัญจน์ สายอุตส์

Chutikarn Saiutsa

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Laws, Pathumthani University, Pathum Thani, Thailand

Corresponding author E-mail: chutikarn@ptu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว 2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าว และ 3) พัฒนาและเสนอแนะรูปแบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์โครงสร้างและสภาพแวดล้อม การทำงาน สวัสดิการที่ได้รับ กลุ่มประชากรที่ศึกษา จำนวน 10 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการปกครอง ผู้ประกอบการบริษัทจัดหางานแรงงานต่างด้าว นายหน้า เจ้าหน้าที่ ตำรวจ แรงงานต่างด้าว ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานีเพิ่มมากขึ้น จากผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองที่ขาดการจัดสรรดูแลจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง การควบคุมที่ไม่เป็นไปตามหลักนโยบายของรัฐ ขาดการบริหารจัดการอย่างเต็มรูปแบบในด้านมาตรการคัดกรองรวมถึงการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว 2) แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายนั้นถือว่ามีความผิดต่อพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และในด้านความมั่นคงของประเทศ ซึ่งตามกฎหมาย แรงงานต่างด้าวไม่มีสิทธิได้รับการคุ้มครองให้ถูกต้องตามสิทธิที่แรงงานต่างด้าวควรจะได้รับ และ 3) เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว 3.1) ควรสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการขาดแคลนแรงงานต่างด้าว เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานเป็นไปตามนโยบายของรัฐ 3.2) ควรกำหนดอาชีพที่แรงงานต่างด้าวทำได้ในจังหวัดปทุมธานีโดยเฉพาะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตรวจสอบสถานประกอบการโดยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และ 3.3) ควรแก้ไขระเบียบและขั้นตอนที่มีความสลับซับซ้อนเพื่อให้เกิดความชัดเจนและบังคับใช้ได้ในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, แรงงานต่างด้าว, การบริหารจัดการ

Abstract

The objectives of this article were: 1) Study the status, problems, and obstacles in managing migrant labor, 2) Examine legal measures related to the management of migrant labor, and 3) Develop and propose a model for migrant labor management. This research adopts a qualitative approach, utilizing structured interviews as the primary research tool, focusing on the working environment and welfare received by migrant workers. The study targets 10 individuals

* Received 2 December 2024; Revised 19 December 2024; Accepted 21 December 2024

selected through purposive sampling, including the Director of the Bureau of Migrant Labor Administration, officials from the Department of Provincial Administration, employers, recruitment agencies for migrant labor, brokers, police officers, and migrant workers. The findings indicate that: 1) The number of migrant workers in Pathum Thani Province had significantly increased due to the impact of migrant labor mobility on the economy, society, and political governance. However, there was a lack of adequate oversight and allocation from relevant government agencies. Current controls didn't align with state policies, and there was no comprehensive management system in place, particularly in terms of screening measures and the registration of migrant workers. 2) Migrant workers entering the country illegally were considered violators under the Immigration Act B.E. 2522 (1979) and are associated with national security concerns. Legally, they weren't entitled to receive the protections they should be afforded. 3) To comply with the standards for managing foreign workers. 3.1) Conduct surveys and analyze issues related to labor shortages, and enhance the efficiency of labor management in line with government policies. 3.2) Define specific occupations that foreign workers are permitted to engage in within Pathum Thani Province, and grant local administrative organizations the authority to strictly inspect workplaces. 3.3) Revise and simplify complex regulations and procedures to ensure clarity and effective enforcement both now and in the future.

Keywords: Legal Measures, Foreign Labor, Management

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มมีการจัดระบบแรงงานต่างด้าว และเปิดให้ขึ้นทะเบียน มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน การที่นายจ้างนำคนต่างด้าวมาทำงานกับตนในประเทศตามบันทึกความตกลงหรือบันทึกความเข้าใจที่รัฐบาลไทยทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ ให้แจ้งให้นายทะเบียนทราบจำนวนประเทศที่คนต่างด้าวมียืนอยู่ งานที่ประสงค์จะให้คนต่างด้าวมานำ และก่อนคนต่างด้าวเข้าทำงานกับนายจ้าง ให้นายจ้างจัดทำสัญญาจ้างเป็นหนังสือ โดยมีรายการอย่างน้อยตามที่อธิบดีกำหนด และเก็บสัญญาจ้างงานไว้ ณ ที่ทำการของนายจ้างเพื่อให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้ และสำเนาสัญญาจ้างดังกล่าวเพื่อให้ลูกจ้างเก็บรักษาไว้ ทั้งนี้ เมื่อคนต่างด้าวออกจากงานไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้นายจ้างแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ออกจากงาน พร้อมทั้งระบุเหตุแห่งการออกจากงานของคนต่างด้าวนั้นด้วย พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 มาตรา 46 ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวมียากมายในประเทศไทยจนกลายเป็นความเคยชินกันไปแล้วที่จะเจอคนที่พูดไม่ชัดทำงานอยู่ตามที่ต่าง ๆ ทั้งในร้านอาหาร อยู่ตามเกาะ โรงงานต่าง ๆ และก่อสร้าง (พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว, 2560) จะเห็นได้ชัดว่า ปัจจุบันความนิยมการใช้แรงงานต่างด้าวมียกแนวโน้มที่สูงขึ้น เพราะคนไทยเริ่มที่จะมีการศึกษามากขึ้น ดังเช่น พ่อแม่ที่ทำงานโรงงานหรือก่อสร้างก็จะส่งเสริมให้ลูกหลานเรียนสูง ๆ ไม่เหมือนกับสมัยก่อนที่จะให้เรียนถึงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น อีกทั้งคนต่างด้าวจะพยายามทำตัวเองให้พัฒนาอยู่เสมอหลาย ๆ คนจะสามารถพูดไทยได้อย่างรวดเร็วเพื่อสื่อสารกับนายจ้าง และสามารถทำงานได้อย่างราบรื่นและมีความรู้ความเข้าใจงาน นายจ้างจึงไม่ต้องมาสั่งซ้ำซ้อนไปมา จึงมีความจำเป็น และมีประโยชน์อย่างมาก (ภักสิทธิ์ แอนิหน, 2561)

ในปัจจุบันแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอยู่อาศัยในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานีมีทั้งแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมาย และแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งนับวันก็ยิ่งจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเปรียบเทียบ

จากอัตราการเกิดของประชากรในเขตพื้นที่ ทำให้หน่วยงานรัฐไม่สามารถที่จะควบคุมการเพิ่มขึ้นและขยายตัวในถิ่นที่อยู่ของแรงงานต่างด้าวได้อย่างทั่วถึงและเต็มกำลังความสามารถ สำนักบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน ไม่สามารถตรวจสอบหรือคัดกรองแรงงานต่างด้าวได้เท่าที่ควรเพื่อความถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งผู้ประกอบการเองเลือกจะไม่ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวเพราะไม่ต้องการจ่ายสวัสดิการด้านประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่แรงงานต่างด้าวควรได้รับ ทำให้เกิดปัญหาและเกิดผลกระทบรอบด้านต่อจังหวัดปทุมธานีในภาพรวม (อมรรักษ์ สอนชูผล และคณะ, 2560) โดยผู้วิจัยสามารถแบ่งผลกระทบได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ผลกระทบทางสังคม แรงงานต่างด้าวที่ว่างงานหรืออยู่ระหว่างเปลี่ยนแปลงนายจ้าง ในพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่กันเป็นจำนวนมาก มักพบปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด รวมไปถึงการทะเลาะวิวาท 2) ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข แรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายจะได้รับสิทธิการตรวจสุขภาพและบัตรประกันสุขภาพ แต่แรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนจะไม่สามารถได้รับสิทธิทางการแพทย์รักษาพยาบาล ซึ่งถือว่ายากแก่การเข้าถึงการบริการสาธารณสุขและยากต่อการตรวจสอบแรงงานกลุ่มนี้ 3) ผลกระทบด้านความมั่นคง เนื่องจากแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมีจำนวนมากและกระจัดกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดปทุมธานี ทำให้ยากแก่การควบคุมจึงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการศึกษาข้อมูลจากฝ่ายทะเบียนและข้อมูลสารสนเทศกลุ่มพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ของกรมการจัดหางาน พบว่า แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มาจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา รองลงมาเป็น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศกัมพูชา การหลั่งไหลของแรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาทำงานในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เป็นผลมาจากความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ประสบปัญหาหางาน ว่างาน และขาดรายได้ (กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน, 2563) ในขณะที่ประเทศไทยมีความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีแรงงานต่างด้าวเลือกที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เมื่อมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและผู้อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ที่กำลังขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและเป็นพื้นที่ที่มีความต้องการแรงงาน ผลกระทบทางสังคม ความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศก็จะตามมาการกำกับดูแลแรงงานต่างด้าวไม่ทั่วถึงขาดการคัดกรองตรวจสอบแหล่งที่มาของแรงงานต่างด้าวรวมทั้งผู้ประกอบการเลือกที่จะไม่ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว ซึ่งถือว่ายากแก่การตรวจสอบของหน่วยงานรัฐทำให้เกิดการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีประสิทธิภาพเพราะบริหารจัดการไม่ทั่วถึงนอกจากนี้

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ที่มีต่อผลการควบคุมและพัฒนาประเทศ ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในเขตจังหวัดปทุมธานี ยังคงเป็นปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์ของแรงงานต่างด้าวเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานีในปัจจุบันที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน จากผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวเข้ามาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองที่ขาดการจัดสรรดูแลที่ครอบคลุมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมาตรการในการควบคุมแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีไม่ได้เป็นไปตามหลักนโยบายของรัฐ รวมไปถึงมาตรการในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีในอนาคต เพื่อให้การบริหารจัดการของแรงงานต่างด้าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความมั่นคงต่อรัฐและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานียังมีได้มีมาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเต็มรูปแบบเท่าที่ควร ซึ่งผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงรายละเอียดของปัญหาทั้งหมด ดังนี้ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเพิ่มขึ้นของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ซึ่งในปัจจุบันแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่งผลทำให้เกิดการว่างงานและการทำงานต่ำกว่าระดับ เนื่องจากมีแรงงานอพยพ เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก ทำให้อัตราตำแหน่งงานที่ว่างอยู่มีไม่เพียงพอ ประกอบกับแรงงานในท้องถิ่นเองก็มีมากอยู่แล้ว รวมทั้งลักษณะงานบางประเภทมีการนำเครื่องจักรทุนแรงเข้ามาช่วย จึงทำให้แรงงานอพยพบางส่วนเกิดการว่างงานซึ่งแรงงานอพยพส่วนใหญ่เป็นแรงงานประเภท ไร้ฝีมือ เมื่อเกิดการแข่งขันกันหางานทำจึงยอมรับค่าจ้างแรงงานต่ำ โดยการตัดลด

ราคาค่าแรงงานให้ลดลง ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างแรงงานอพยพที่เข้ามาอยู่ก่อนกับแรงงานอพยพที่เคยอยู่ก่อน ในด้านสวัสดิการที่ไม่ดี จึงมักก่อให้เกิดการประท้วงหยุดงานและเรียกร้องเพื่อให้ได้ค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น อีกทั้งปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและแหล่งชุมชนแออัดโดยแรงงานอพยพในบางส่วน ชั้นแรกจะเข้าอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องหรือเพื่อนไปพลางก่อน จนกว่าจะมีงานทำและมีรายได้พอเลี้ยงตนเองได้

จึงเป็นสาเหตุให้แรงงานอพยพบางส่วนต้องรวมกันอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ผู้วิจัย จึงให้ความสำคัญของปัญหาจึงศึกษามาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีโดยการศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย เปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและสรุปข้อเสนอแนะแก่ประเทศไทย เพื่อให้สามารถควบคุมและบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในปัจจุบันของจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อพัฒนาและเสนอแนะรูปแบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และมีการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 คน เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ตรงตามประเด็นการวิจัยสำหรับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้เสนอขั้นตอนการวิจัยไว้ ดังนี้

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้พิพากษา 2 คน พนักงานอัยการ 2 คน พนักงานสอบสวน 2 คน ทนายความ 2 คน และนักวิชาการ 2 คน โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้มีประสบการณ์ และเป็นบุคคลที่รู้รายละเอียดในประเด็นที่สัมภาษณ์ สามารถให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อเป็นการสนับสนุนข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือในประเด็นที่สัมภาษณ์

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ (In-depth interview) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง

3. **การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** การสร้างเครื่องมือเริ่มต้นจากการนำเอาวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาใช้เป็นกรอบสำหรับการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นจึงได้นำกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าวมาแตกเป็นประเด็นและแนวคำถามสำหรับการใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของแนวคำถาม จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 ด้านกรมแรงงาน ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 ด้านกรมการปกครอง ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 ด้านผู้ประกอบการ

ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4 ด้านสาธารณสุข ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 5 ด้านเนื้อหาและทฤษฎี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 6 ด้านระเบียบวิธีวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน คือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2566 - เดือนตุลาคม 2567 รวมระยะเวลา 1 ปี หลังจากการตรวจและสรุปผลค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative Analysis) หลังจากนั้นนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้างต้นมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงเอกสารโดยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานีเพิ่มมากขึ้น จากผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองที่ขาดการจัดสรรดูแลจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง การควบคุมที่ไม่เป็นไปตามหลักนโยบายของรัฐ และขาดการบริหารจัดการอย่างเต็มรูปแบบในด้านมาตรการคัดกรองรวมถึงการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว อีกทั้งแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายนั้นถือว่ามีความผิดต่อพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และในด้านความมั่นคงของประเทศ ซึ่งตามกฎหมาย แรงงานต่างด้าวไม่มีสิทธิได้รับการคุ้มครองให้ถูกต้องตามสิทธิที่แรงงานต่างด้าวควรจะได้รับ ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นสำคัญที่ต้องศึกษาแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้เป็นไปตามมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคในการบริการจัดการแรงงานต่างด้าวในปัจจุบันของจังหวัดปทุมธานี ที่จะนำมาใช้ควบคุมและบริหารจัดการนั้น แรงงานเหล่านี้มีทั้งแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมายและแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเกิดของประชากรในเขตพื้นที่ทำให้หน่วยงานรัฐไม่สามารถที่จะควบคุมการขยายตัวในถิ่นที่อยู่ของแรงงานต่างด้าวได้อย่างทั่วถึงและเต็มกำลังความสามารถสำนักบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน ไม่สามารถตรวจสอบหรือคัดกรองแรงงานต่างด้าวได้รวมทั้งผู้ประกอบการไม่ดำเนินการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวเพราะไม่ต้องการจ่ายสวัสดิการด้านประกันสังคมและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่แรงงานต่างด้าวควรได้รับทำให้เกิดปัญหาและเกิดผลกระทบต่อจังหวัดปทุมธานี เช่น ก) ผลกระทบทางสังคมแรงงานต่างด้าวที่จังหวัดปทุมธานีว่างงานหรืออยู่ระหว่างเปลี่ยนแปลงนายจ้างในพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่กันเป็นจำนวนมากมักพบปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด รวมไปถึงการทะเลาะวิวาท ข) ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข แรงงานต่างด้าวที่จังหวัดปทุมธานีขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายจะได้รับสิทธิการตรวจสุขภาพและบัตรประกันสุขภาพแต่แรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนจะไม่สามารถได้รับสิทธิทางการแพทย์พยาบาล ซึ่งถือว่ายากแก่การเข้าถึงการบริการสาธารณสุขและยากต่อการตรวจสอบแรงงานกลุ่มนี้ ค) ผลกระทบด้านความมั่นคง เนื่องจากแรงงานต่างด้าวที่จังหวัดปทุมธานีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีเป็นจำนวนมาก และกระจัดกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดปทุมธานีทำให้ยากแก่การควบคุมจึงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยมีมิติของการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในภาคประชาสังคม (Civil Society) ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบโดยตรงนั้น ยังไม่มีบทบาทที่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร จากการเปรียบเทียบจำนวนคดีของปี พ.ศ. 2562 กับปี พ.ศ. 2563 มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนคดีของปี พ.ศ. 2562 กับปี พ.ศ. 2563

ประเภทความผิด	2562		2563		เปรียบเทียบ	
	รับแจ้ง	จับกุม	รับแจ้ง	จับกุม	เพิ่ม/ลด	ร้อยละ
กลุ่ม 1 คดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ	335	316	324	314	2	0.63
กลุ่ม 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1,122	927	991	908	19	2.05
กลุ่ม 3 คดีความผิดพิเศษ	150	134	165	158	24	17.91
กลุ่ม 4 ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	8,217	9,148	12,080	13,386	4,238	46.33

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนคดีของปี พ.ศ. 2562 กับปี พ.ศ. 2563 จังหวัดปทุมธานีมีคดีความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย (กลุ่มที่ 4) โดยรวมเกิดเพิ่มขึ้นจำนวน 4,238 คดี โดยคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย มีอัตราการเพิ่มสูงสุดรองลงมา คือ คดีความผิดพิเศษโดยรวมเพิ่มขึ้นจำนวน 24 คดี กลุ่มความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ลดลงจากปีก่อน 19 คดี และกลุ่มคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศลดลงจากปีก่อนจำนวน 2 คดี ดังนั้น การส่งเสริมให้กระบวนการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบ จะมีส่วนช่วยให้การกำหนดแนวทางการบริหารจัดการที่มีความสอดคล้องกับบริบท (Context) ของชุมชนและหน่วยงานของรัฐตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปทุมธานี ในการสร้างความเข้าใจและเตรียมความพร้อมให้แก่คนในชุมชนในการปรับตัวให้เข้ากับหลากหลายทางวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นในชุมชน

2. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานี มีวิธีการควบคุมแรงงานต่างด้าวให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันต้องสร้างความสมดุลระหว่างการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยสามารถกำหนดมาตรการที่ชัดเจนได้ 1) การขออนุญาตทำงาน ต้องมีการบังคับให้แรงงานต่างด้าวทุกคนต้องมีใบอนุญาตทำงาน กำหนดระยะเวลาการทำงานตามสัญญา เช่น 1 - 2 ปี พร้อมตัวเลือกในการต่ออายุ ใช้ใบอนุญาตทำงานรูปแบบดิจิทัลเพื่อลดการปลอมแปลงเอกสาร 2) การควบคุมประเภทของงานที่อนุญาตให้ทำคนต่างด้าวสามารถทำงานเฉพาะประเภทงานที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงแรงงานเท่านั้น โดยงานบางประเภทสงวนไว้สำหรับคนไทย เช่น งานหัตถกรรม งานค้าปลีก เป็นต้น จังหวัดปทุมธานีมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายประเภท โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรม การเกษตร และการก่อสร้าง ซึ่งมักมีการจ้างงานคนต่างด้าว โดยการควบคุมการจ้างงานเหล่านี้จะต้องเป็นไปตามประเภทงานที่กฎหมายอนุญาต 3) การกำกับดูแลและการตรวจสอบ มีการจัดทีมตรวจสอบแรงงานต่างด้าว กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบสถานที่ทำงานในจังหวัดปทุมธานีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่านายจ้างและแรงงานต่างด้าวปฏิบัติตามกฎหมาย ด้านสิทธิมนุษยชน มีการเน้นย้ำการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม ป้องกันการบังคับใช้แรงงาน การล่วงละเมิด หรือการเอาเปรียบ 4) สิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและแรงงานต่างด้าว ส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการแรงงานต่างด้าว กำหนดให้นายจ้างต้องจัดสวัสดิการพื้นฐานเช่นในเรื่อง ประกันสังคม การเข้าถึงการรักษาพยาบาล และสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย 5) มาตรการการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว กำหนดให้แรงงานต่างด้าวทุกคนต้องขึ้นทะเบียน ใช้ระบบดิจิทัลในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อลดความซับซ้อนและเพิ่มความโปร่งใส ทำการรวบรวมข้อมูลสำคัญ เช่น ชื่อ-นามสกุล สัญชาติ เลขบัตรแรงงาน หรือข้อมูลนายจ้าง และตั้งศูนย์บริการแรงงานต่างด้าวระดับจังหวัด ที่เรียกว่า ศูนย์ One-Stop Service สำหรับขึ้นทะเบียน ออกใบอนุญาตทำงาน และต่ออายุ และเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเป็นธรรม ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอน 6) การลงโทษกรณีการฝ่าฝืนกฎหมาย หากมีการจ้างแรงงานต่างด้าวโดยไม่ได้รับอนุญาต กรณีนายจ้างสนับสนุนแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย ต้องได้รับโทษทางกฎหมายที่ชัดเจน และ 7) การให้คำปรึกษาและการอบรม สำนักงานจัดหางานจังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินมาตรการในแต่ละปี เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น จากแรงงานต่างด้าว นายจ้าง

และภาคประชาสังคม เพื่อปรับปรุงมาตรการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานีเป็นไปอย่างมีระบบ ลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และสร้างความเชื่อมั่นต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. ข้อเสนอแนะให้มีส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานีอย่างเป็นระบบ 1) ควรสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเพิ่มขึ้นของแรงงานต่างด้าว เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานเป็นไปตามนโยบายของรัฐ ซึ่งมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเกิดของประชากรในเขตพื้นที่ทำให้หน่วยงานรัฐไม่สามารถที่จะควบคุมการขยายตัวในถิ่นที่อยู่ของแรงงานต่างด้าวได้อย่างทั่วถึงและเต็มกำลังความสามารถสำนักบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน ไม่สามารถตรวจสอบหรือคัดกรองแรงงานต่างด้าวได้รวมทั้งผู้ประกอบการไม่ดำเนินการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวเพราะไม่ต้องการจ่ายสวัสดิการด้านประกันสังคมและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่แรงงานต่างด้าวควรได้รับทำให้เกิดปัญหาและเกิดผลกระทบต่อจังหวัดปทุมธานี 2) ควรกำหนดอาชีพที่แรงงานต่างด้าวที่ทำได้ในจังหวัดปทุมธานีโดยเฉพาะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตรวจสอบสถานประกอบการโดยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มอบหมายให้สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดจัดการฝึกอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการจ้างงานและการคุ้มครองแรงงานให้แก่ผู้บริหารสถานประกอบการ สถานประกอบการที่ผ่านการฝึกอบรมจึงจะได้รับอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าวและควรออกตรวจสอบสถานประกอบการเพื่อให้ดำเนินการตามมาตรฐานการจ้างงานและการคุ้มครองแรงงาน และควรมีการวางหลักประกันการทำงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการหลบหนีสู่จังหวัดอื่น ๆ โดยให้อำนาจนายทะเบียนกำหนดเงื่อนไขให้นายจ้างวางหลักประกันการทำงานของคนต่างด้าวเพื่อป้องกันการหลบหนี และ 3) ควรแก้ไขระเบียบและขั้นตอนที่มีความสลับซับซ้อนเพื่อให้เกิดความชัดเจน มีความสอดคล้องกับหลักกฎหมาย หลักความยุติธรรม และความเข้าใจง่าย เพื่อให้แรงงานต่างด้าวและนายจ้างสามารถปฏิบัติตามได้โดยไม่มีอุปสรรค และบังคับใช้ได้ในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

อภิปรายผล

ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานีเพิ่มมากขึ้น จากผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองที่ขาดการจัดสรรดูแลจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง การควบคุมที่ไม่เป็นไปตามหลักนโยบายของรัฐ และขาดการบริหารจัดการอย่างเต็มรูปแบบในด้านมาตรการคัดกรองรวมถึงการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว อีกทั้งแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายนั้นถือว่ามีความผิดต่อพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และในด้านความมั่นคงของประเทศ ซึ่งตามกฎหมาย แรงงานต่างด้าวไม่มีสิทธิได้รับการคุ้มครองให้ถูกต้องตามสิทธิที่แรงงานต่างด้าวควรจะได้รับ ผู้วิจัย จึงได้นำประเด็นสำคัญที่ต้องศึกษาแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้เป็นไปตามมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานี พบว่า

1. สถานภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในปัจจุบันของจังหวัดปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานต่างด้าว เนื่องจากนายจ้างจะจ่ายค่าแรงในราคาต่ำแต่สามารถทำงานหนักเขาได้หลากหลายรูปแบบโดยเฉพาะด้านกรรมกรหรือคนงานที่ใช้แรงงานทั่วไปซึ่งในมุมมองของนายจ้างจะได้รับความคุ้มค่าต่อการลงทุน แต่แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยก็สร้างปัญหาต่าง ๆ มากมาย และยังส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณสุข ด้านอาชญากรรมและสังคม ตลอดจนด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งรัฐบาลควรมีนโยบายหรือมาตรการในการจัดระบบแรงงานต่างด้าวให้ชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ให้ขยายวงกว้าง จนไปกระทบกับระบบเศรษฐกิจ สังคม ความเป็นอยู่ ตลอดจนระบบสุขภาพอนามัยของประชากรในประเทศ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ทั้งจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ต่างเห็นว่าแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่อาจ

ตรวจสอบได้ว่ามีจำนวนเท่าไรและอยู่ที่ไหนกันบ้าง ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ให้ข้อมูลว่า แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ตามความเชื่อของผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าน่าจะมีถึง 4 - 5 ล้านคน ซึ่งในขณะนี้รัฐบาลไทยได้ผ่อนผันให้มี การขึ้นทะเบียนพิสูจน์สัญชาติ ทำให้แรงงานต่างด้าวที่ทำงานอยู่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็ยังทำให้นายหน้าเร่งนำแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านหลบหนีเข้ามามากขึ้นกว่าภาวะปกติ สัดส่วนจำนวน แรงงานต่างด้าวทั้งหมดจะมีจำนวนแรงงานเมียนมามากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือกัมพูชา และมี แรงงานลาวน้อยสุด โดยในส่วนของแรงงานเมียนมาที่เข้ามาอยู่อาศัยและทำงานในประเทศไทย แล้วจะขึ้นทะเบียนและถือบัตรสีชมพูและพาสปอร์ต การกินอยู่พักอาศัยจะมี 2 รูปแบบ คือ นายจ้างจัดหาที่พักให้ภายในสถานที่ทำงาน อยู่ในการดูแลของนายจ้าง และเช่าพักอาศัยอยู่เองแล้ว เดินทางไปทำงานด้วยรถรับส่งหรือเดินทางเองซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วแรงงานเมียนมาจะหาเช่าที่พักเอง และจับจ่ายซื้อหาอาหารเอง เนื่องจากมีความอิสระ สะดวกสบาย อยู่กันเป็นชุมชนกลุ่มก้อน หรือครอบครัว สภาพทั่วไปของแรงงานต่างด้าวได้รับการจดทะเบียนแล้วเป็นจำนวนล้านคน แต่เชื่อว่ายังมีอีกกว่าเท่าตัวที่ไม่ได้มาจดทะเบียน เนื่องจากมีการลักลอบเข้าเมือง การย้ายงานจากนายจ้างเดิมหรือออกไปประกอบอาชีพอิสระของตนเอง ปัญหาหลักของการเข้ามาทำงาน คือ เป้าหมายทาง เศรษฐกิจ แต่มีผลกระทบต่อด้านความมั่นคงซึ่งมีสาเหตุจากระบบการผลิตของไทยที่ยังไม่ปรับตัว ไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นและยังใช้แรงงานเข้มข้นอยู่เป็นจำนวนมาก ความต้องการแรงงาน เช่นนี้ทำให้เกิดการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามมาด้วยปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นผลกระทบตามมา จากการที่จังหวัดปทุมธานีเป็นที่ตั้งของตลาดขายส่งสินค้าทางการเกษตรขนาดใหญ่ และโครงการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรร จึงมีความต้องการแรงงานไร้ฝีมือเป็น จำนวนมาก ประชากรวัยแรงงานของจังหวัดปทุมธานีมักไม่ประสงค์ที่จะทำงานในภาคการผลิตและการก่อสร้าง เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาสูง จึงเลือกทำงานที่สอดคล้องกับวุฒิการศึกษาของตนเอง การขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือดังกล่าวทำให้เจ้าของกิจการจ้างแรงงานต่างด้าว สัญชาติพม่า ลาวและกัมพูชา มาทำงาน เนื่องจากมี ค่าจ้างแรงงานต่ำเป็นการลดต้นทุนในการผลิต สำหรับแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ มักอาศัยอยู่ รวมกันตามหอพักราคาถูกใกล้กับสถานที่ทำงาน เช่น ตามเขตพื้นที่การก่อสร้างต่าง ๆ ตลาดสด ขนาดใหญ่ และเป็นผู้รับใช้ในบ้านเรือน สำหรับแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนทำให้ยากต่อการควบคุมและดูแล ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม และปัญหายาเสพติดตามมา

- ด้านการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ในปัจจุบัน พบว่า เป็นทั้งพื้นที่ค้าและพื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอธัญบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอลำลูกกา อำเภอเมืองปทุมธานี โดยมีปัจจัยหลายประการ เช่น สภาพ พื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมากที่ส่งผลถึงการอพยพเข้ามาทำงานของแรงงานนอกพื้นที่ และแรงงานต่างด้าว การมีตลาดขายส่งสินค้าทางการเกษตรขนาดใหญ่ (เช่น ตลาดไท และตลาดสี่มุมเมือง) ซึ่งจะพบเห็นได้จากข่าวบ่อยครั้งถึงเรื่องการแอบแฝงซุกซ่อนยาเสพติด ซึ่งยากต่อการตรวจค้นจับกุมของเจ้าหน้าที่ จากข้อมูลการจับกุมและข้อมูลการบำบัดรักษา พบว่า กลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ ผู้พันโทษ ผู้ที่ได้รับการประกัน ชั่วคราว ผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษา ผู้ว่างงาน และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เป็นต้น แนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติดในจังหวัดปทุมธานีซึ่งมีโรงงานสถานประกอบการ สถานศึกษา หอพัก บ้านเช่า และชุมชนแออัดอยู่เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ จึงมีแรงงานทั้งที่เป็นคนไทยและ คนต่างด้าวอพยพเข้ามาใช้แรงงานจำนวนมาก รวมทั้งนักศึกษาระดับอุดมศึกษาประมาณ 120,000 คน ซึ่งพักอาศัยอยู่ในอำเภอคลองหลวง และธัญบุรี ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเสี่ยงส่งผลให้ มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานและผู้ว่างงาน และนักเรียน/นักศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี

- ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อเปรียบเทียบจำนวนคดีของปี พ.ศ. 2562 กับปี พ.ศ. 2563 จังหวัดปทุมธานีมีคดีความผิดที่ รัฐเป็นผู้เสียหาย (กลุ่มที่ 4) โดยรวมเกิดเพิ่มขึ้น จำนวน 4,238 คดี โดยคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย มีอัตราการเพิ่มสูงสุด รองลงมาคือคดีความผิดพิเศษโดยรวมเพิ่มขึ้น จำนวน 24 คดี

กลุ่มความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินลดลงจากปีก่อน 19 คดี และกลุ่มคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศลดลงจากปีก่อน จำนวน 2 คดี ประชากรแฝง ข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติประชากรแฝงในประเทศไทย พ.ศ. 2562 จังหวัดปทุมธานี มีประชากรแฝง 516,000 คน แยกเป็นประชากรแฝงกลางคืนที่มาพักอาศัยในจังหวัดปทุมธานี โดยไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน 369,000 คน มากเป็นลำดับที่ 5 ของประเทศ และประชากรแฝงกลางวัน ซึ่งหมายถึง ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดอื่นและเข้ามาใช้ชีวิตในจังหวัดปทุมธานีในเวลากลางวัน 147,000 คน เป็นผู้เข้ามาทำงาน 138,000 คน มากเป็นลำดับที่ 2 ของประเทศ รองจากจังหวัดนนทบุรีและเข้ามาเรียนหนังสือในเวลากลางวัน 9,000 คน มากเป็นลำดับที่ 4 ของประเทศ (สำนักงานจังหวัดปทุมธานี, 2562) และแรงงานต่างด้าว ป พ.ศ. 2562 จังหวัดปทุมธานีมีแรงงานซึ่งเป็นชาวต่างด้าวและผู้ติดตามที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานจัดหางานจังหวัด 160,591 คน เป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย 159,715 คน และผู้ที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย 876 คน โดยจำนวนแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องระหว่าง ปี พ.ศ. 2556 - 2560 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 26.9 ต่อปี (สำนักแรงงานจังหวัดปทุมธานี, 2564)

2. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานี มีการกำกับดูแลและดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจ้างงานคนต่างด้าวเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ดังนี้ 1) การขออนุญาตทำงาน (Work Permit) 2) การควบคุมประเภทของงานที่อนุญาตให้ทำคนต่างด้าวสามารถทำงานเฉพาะประเภทงานที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงแรงงานเท่านั้น โดยงานบางประเภทสงวนไว้สำหรับคนไทย 3) การกำกับดูแลและการตรวจสอบ สำนักงานจัดหางานจังหวัดปทุมธานี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) สิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและคนต่างด้าว นายจ้างในจังหวัดปทุมธานีต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมายในการจ้างงานคนต่างด้าว 5) มาตรการการคุ้มครองแรงงานต่างด้าว โดยแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานีมีสิทธิได้รับการคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน 6) การลงโทษกรณีการฝ่าฝืนกฎหมาย หากมีการจ้างแรงงานต่างด้าวโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือมีการทำงานในประเภทที่กฎหมายห้าม นายจ้างจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งอาจมีโทษปรับหรือจำคุกแรงงานต่างด้าวที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และ 7) การให้คำปรึกษาและการอบรม สำนักงานจัดหางานจังหวัดปทุมธานีมีบทบาทในการให้คำปรึกษาและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าว แก่นายจ้างและคนต่างด้าว เพื่อให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง มีการจัดอบรมและให้ความรู้แก่แรงงานต่างด้าวเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน รวมถึงการปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานไทย มาตรการเหล่านี้ถูกนำมาใช้เพื่อให้การบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานีเป็นไปอย่างเป็นระบบ ป้องกันปัญหาการจ้างงานที่ไม่ถูกต้อง และให้คนต่างด้าวได้รับการคุ้มครองตามสิทธิที่ควรจะได้รับ (ศักดิ์สิทธิ์ ป้อมทอง, 2563)

มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานี รวมถึงมาตรการควบคุมการจ้างงาน การเข้าเมือง และการคุ้มครองสิทธิของแรงงานต่างด้าว มีบทบัญญัติกฎหมายที่ครอบคลุมการจัดการทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่กำหนดระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวในประเทศไทย โดยมีหลักการสำคัญ ในการขออนุญาตทำงาน แรงงานต่างด้าวทุกคนต้องได้รับใบอนุญาตทำงานจากกรมการจัดหางานก่อนทำงานในประเทศไทย ซึ่งงานที่อนุญาตให้คนต่างด้าวทำได้ ต้องมีการระบุชัดเจนว่างานบางประเภทที่คนต่างด้าวสามารถทำได้เท่านั้น ในขณะที่บางประเภทสงวนไว้สำหรับคนไทย ในด้านการต่ออายุใบอนุญาตทำงาน แรงงานต่างด้าวต้องยื่นขออนุญาตและต่ออายุใบอนุญาตทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว, 2551) โดยมีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการเข้ามาและการอยู่ในประเทศไทยของคนต่างด้าว รวมถึงการควบคุมการเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในจังหวัดปทุมธานี โดยมีข้อกำหนดสำคัญ เรื่อง วีซ่าและการรายงานตัว ซึ่งแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยต้องมีวีซ่าประเภท

Non-Immigrant ที่ถูกต้องและแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยเกิน 90 วัน ต้องรายงานตัวต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นระยะ (พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง, 2522)

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 คุ้มครองสิทธิของแรงงานทั้งไทยและต่างด้าวในเรื่อง ค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน วันหยุด และสวัสดิการต่าง ๆ โดยมีหลักการสำคัญ ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิแรงงานและมาตรการป้องกันการแสวงหาประโยชน์ แรงงานต่างด้าวได้รับสิทธิเท่าเทียมกับแรงงานไทยในเรื่องการทำงาน การจ่ายค่าจ้าง และการทำงานล่วงเวลาและนายจ้างต้องปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานอย่างเคร่งครัด และห้ามกระทำการที่เป็นการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานต่างด้าว (พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน, 2541)

ระเบียบของกระทรวงมหาดไทย จังหวัดปทุมธานี มีระเบียบเกี่ยวกับการตรวจสอบและลงทะเบียนแรงงานต่างด้าว รวมถึงมาตรการป้องกันการลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมาย และ

มาตรการป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย จังหวัดปทุมธานีมีมาตรการเฉพาะในการควบคุมและปราบปรามแรงงานต่างด้าวที่ทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต รวมถึงการตรวจสอบสถานประกอบการที่มีการจ้างงานแรงงานต่างด้าวอย่างผิดกฎหมาย เพื่อป้องกันการกระทำผิดและส่งเสริมให้การจ้างงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

3. ข้อเสนอแนะรูปแบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานี การดำเนินการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวให้ดีขึ้นนั้นต้องอาศัยการปรับปรุงพัฒนา 4 ส่วน คือ ส่วนรัฐบาล หน่วยงานรัฐ สถานประกอบการ และชุมชน ซึ่งในบทบาทของรัฐบาลเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว โดยควรปรับปรุงการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวให้มีแนวทางในการดำเนินการให้ชัดเจนและเป็นระบบ โดยดำเนินการตั้งแต่การกำหนดนโยบายแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว การจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายพร้อมทั้งจัดทำยุทธศาสตร์แรงงานต่างด้าวเพื่อให้เป็นหลักให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ของหน่วยงานและจัดทำภารกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ หน่วยงานรัฐต่าง ๆ ถือเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวเนื่องจากเป็นหน่วยปฏิบัติ ดังนั้น นอกจากที่หน่วยงานรัฐต่าง ๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข ฯลฯ จะต้องมียุทธศาสตร์ร่วมกันแบบบูรณาการ เพื่อให้การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยังต้องมีระบบฐานข้อมูล (Big Data) ในการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานโดยมีการจัดเก็บข้อมูลแรงงานต่างด้าวตั้งแต่ต้นทางเริ่มจากจุดผ่านแดนต่าง ๆ เก็บข้อมูลการทำงาน พื้นที่การทำงาน ข้อมูลสุขภาพ ประกันสุขภาพ ประกันชีวิต รวมทั้งข้อมูลการดำเนินคดีทางศาล ข้อมูลอาชญากรรมและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นในการบริหารจัดการเมื่อเรามีฐานข้อมูลที่ดีมีการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างทั่วถึงครอบคลุมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะส่งผลให้หน่วยงานรัฐสามารถปฏิบัติงานและบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับรัฐบาลสามารถนำข้อมูลสถิติต่าง ๆ มาใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์ กอบนโยบายและแนวทางในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดความชัดเจนและยั่งยืน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐเกาหลี ประเทศมาเลเซีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ พบว่า ทั้งสามประเทศได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาทำงานในประเทศของตน โดยแต่ละประเทศก็ได้มีการกำหนดคุณสมบัติ และประเภทของแรงงานต่างด้าวที่จะเข้าทำงาน มีหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการ ในการอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศของตน มีการควบคุม คัดกรอง แรงงานต่างด้าว ให้เป็นไปตามจำนวนที่ต้องการ ทั้งนี้ ในสาธารณรัฐเกาหลีพยายามลดการใช้แรงงานต่างด้าวในประเทศเพื่อเป็นการจ้างงานให้แก่ชาวเกาหลีใต้ที่ว่างงาน และจะลดอัตราการจ้างงานผู้ฝึกงานทางอุตสาหกรรมของประเทศตน (ศิริวรรณ สมนาม, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานีมีแรงงานต่างด้าวทั้งถูกและผิดกฎหมายจำนวนมาก เพิ่มขึ้นเร็วกว่าการเกิดของประชากรในพื้นที่ ทำให้รัฐควบคุมได้ไม่ทั่วถึง ผู้ประกอบการเสี่ยงการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายสวัสดิการ ส่งผลกระทบในหลายมิติ ด้านสังคม เกิดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และความขัดแย้ง ด้านสาธารณสุข แรงงานผิดกฎหมายไม่ได้รับสิทธิการรักษาพยาบาล ด้านความมั่นคง แรงงานผิดกฎหมายที่กระจัดกระจายยากต่อการควบคุม ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศ 2) การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในภาคประชาสังคมยังขาดความเป็นรูปธรรม ควรมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว มีการกำกับดูแลตามกฎหมาย เช่น การออกใบอนุญาตทำงาน การควบคุมประเภทงานที่อนุญาต การคุ้มครองสิทธิแรงงานต่างด้าว และการลงโทษผู้ฝ่าฝืน มาตรการเหล่านี้ช่วยให้การจ้างงานถูกต้องและแรงงานต่างด้าวได้รับสิทธิคุ้มครองและ 3) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทชัดเจนในกระบวนการบริหารจัดการ เช่น กำหนดบุคคลรับผิดชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถานประกอบการ และควรพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในจังหวัดปทุมธานี ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของภาครัฐ ให้จังหวัดปทุมธานีอาศัยอำนาจพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2560 ในการออกกฎ ระเบียบหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยมีเนื้อหาและสาระสำคัญ ดังนี้ 1) กำหนดมาตรการทางกฎหมายในเรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเพื่อคัดกรอง ควบคุม และตรวจสอบแรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี 2) กำหนดมาตรการทางกฎหมายในเรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการในการขอขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และ 3) กำหนดมาตรการทางกฎหมายในเรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการให้เจ้าหน้าที่เข้าทำการตรวจสอบการดำเนินการกรณีนายจ้างนำคนต่างด้าวมาทำงานกับตนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีอย่างเข้มงวดและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2560 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ 1) ควรสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงาน และ 2) ควรกำหนดอาชีพที่แรงงานต่างด้าวสามารถทำได้ในจังหวัดปทุมธานีโดยเฉพาะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบสถานประกอบการโดยปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและ ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัยในครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษามาตรการทางกฎหมายในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดปทุมธานี และ 2) ควรมีการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าวนอกเขตจังหวัดปทุมธานี เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับวิธีการดำเนินงาน และปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยกับปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน. (2563). การทำงานของคนต่างด้าว. วารสารสถานการณ์ตลาดแรงงาน รายไตรมาส, 2563(1), 25-28.
- พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าว. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 65 ก หน้า 1 (22 มิถุนายน 2560).
- พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว. (2551). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 37 ก หน้า 24 (22 กุมภาพันธ์ 2551).
- พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง. (2522). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 96 ตอนที่ 28 หน้า 45 (1 มีนาคม 2522).
- พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน. (2541). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 117 ตอนที่ 8 ก หน้า 1 (20 กุมภาพันธ์ 2541).

- ภาคศิริ แอนิหน. (2561). แรงงานต่างด้าว: การบริหารและการจัดการในประเทศไทย. วารสารศิลปการจัดการ, 2(2), 117-132.
- ศักดิ์สิทธิ์ ป้อมทอง. (2563). การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี. ใน วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ สมนาม. (2563). ปัญหาการจ้างแรงงานข้ามชาติของไทยภายใต้พระราชกำหนด การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สำนักแรงงานจังหวัดปทุมธานี. (2564). สถิติแรงงานจังหวัด. เรียกใช้เมื่อ 25 มิถุนายน 2567 จาก <https://pathumthani.mol.go.th/>
- สำนักงานจังหวัดปทุมธานี. (2562). งานทะเบียนคนต่างด้าว. เรียกใช้เมื่อ 19 มิถุนายน 2567 จาก <https://pathumthani.imm.police.go.th/information/>
- อมรรักษ์ สวนชุมพล และคณะ. (2560). การจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขต จังหวัดปทุมธานี. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(2), 145-150.